

MIRĖ EISENHOWERIS

Gen. Dwight D. Eisenhoweris, buvęs JAV prezidentas, miręs Walter Reed kariuomenės ligoninėje, 78 metų amžiaus.

Generolas Dwight D. Eisenhoweris, buvęs prezidentu du terminu nuo 1953 iki 1961 metų, II Pasaulinio karo vyriausias vadas, penkių žvaigždžių (aukščiausias laipsnis) generolas, po ilgo negalavimo mirė kovo 28 d., 12:25 val. po pietų, Armijos Walter Reed ligoninėje prie Washingtono. Jis buvo 78 metų amžiaus.

Prezidentas Nixonas, kuris buvo viceprezidentu Eisenhowerio aštuonių metų prezidentavimo laikotarpiu, buvo svarbiausias laidotuvių reikalų tvarkytojas.

Pirmadienį, kovo 31, laidotuvių dieną prez. Nixonas paskelbė gedulo dieną visame krašte.

Du dar gyvi buvę prezidentai — Trumanas, apie 10 metų vyresnis už Eisenhowerį, ir Lyndon Johnsonas, kuris tik šių metų pradžioje baigė savo terminą, šalia prezidento Nixono, buvo tarp pirmutinių pareikšti velioniui savo paskutinius atsisveikinimo ir įvertinimo žodžius.

Daugelio kraštų prezidentai, diplomatai, kariniai atstovai atskrido į Washingtoną laidotuvių iškilimams: Prancūzijos prezidentas de Gaulle, Vokietijos kancleris Kiesinger, Filipinų prezidentas Marcos, Australijos premjeras Gorton, Pietų Vietnamo viceprezidentas, Pietų Korėjos, taipgi ministrai ir įgalioti atstovai Belgijos, Olandijos, Britanijos karalienės Elžbietos ir Britų vyriausybės Denis Healey, Japonijos, Ispanijos, Tunisijos, tautinės Kinijos, Indijos, Jordano ir kai kurių Afrikos kraštų.

Lietuvos — ministras J. Kajeckas.

Spaudoje buvo paminėta, kad prezidentui Nixonui užuojautą prisiuntė iš Kremliaus, ir kad laidotuvių atstovais paskirti maršalas Čuikovas ir Kuznecovas.

Kariuomenės generolų ir karstas buvo paliktas iki sekmadienio, kovo 30 d.

Sekmadienį, gedulinga eiseną, karstas nuvežtas į Kongreso rūmų rotundą. Kelionėje, grojo gedulinga

laivyno admirolų vadovybėje trijų dienų laidotuvių apeigos buvo pravestos sekančiais:

Kovo 29 d., antrą dieną po mirties, Eisenhowerio palaikai buvo nuvežti į tautinę katedrą Washingtone. Ten, po trumpų apeigų,

Kalbant bendravimo su kraštu tema dažnai pamirštama ko ištikro sovietai siekia, leidami ir kai kuriais atvejais net skatindami tą "bendravinimą". Savaimė aišku, kad jiems mažiausiai galėtų rūpėti lietuvių išlaikymas šiame krašte. Pirmas jų tikslas yra išnaudoti kontroliuojamus asmeninius kontaktus jiems reikalingos informacijos surinkimui dabar ar... ateityje.

Šioje vietoje kas nors galėtų pasipiktinęs sušukti: "nejaugi manai, kad sovietams rūpi mūsų Vlikas ar ALT?"

Atsakymas būtų teigiamas. Ne dėl to, kad tos institucijos sudarytų jiems kokių realų pavojų, bet dėlto, kad jie norėtų būti painformuoti apie kiekvieną galimą prieš sovietinę veiklą. Be to, negalima užmiršti, kad informacijos rinkėjai ar šnipai taip pat yra žmonės, o ne kokios šventieji, kuriems rūpėtų tik tiesa, o ne savo karjera. Norėdamas pateisinti jam išleidžiamas lėšas ir pasirodyti svarbesniu, šnipas ir jo viršininkai eventualų pavojų savo kraštui iš jo sekamųjų pusės paprastai stengiasi išpūsti. Todėl galimas daiktas, kad apie mūsų politinę veiklą Maskva gauna geresnį, ypač pavojingesnį įvertinimą, negu mes patys jai duodame. To palinkimo negali

muzika ir buvo saliotuojamo 21 patrankų šūvais. Rotundoje leista visuomenė pro karstą, paskutiniam atsisveikinimui.

Kovo 31 d. karstas vėl buvo nuvežtas į katedrą, kur atliktos episkopų apeigų pamaldos.

Iš katedros vakare karstas nuvežtas į geležinkelio stotį ir traukinių nulydėtas galutiniam palaidojimui į Eisenhowerio gimtinę miestelį Abilene, Kansas valstijoje.

Abilene, laidojimo apeigomis rūpinosi kariniai viršininkai, dalyvaujant kariuomenės daliniams. Generolo karstas buvo patalpintas pagrindiniame rūsyje mažoje koplyčioje netoli to namo, kuriame Eisenhoweris praleido savo vaikystės dienas.

Velionio rimti sunegalavimai prasidėjo pereinamųjų balandžio mėnesių, gavus vieną iš daugelio širdies atakų. Pagaliau tapo patalpintas Armijos ligoninėje, kur su įvairiais priepuoliais, jo gyvybė nyko, ir ten palengva jis baigė savo gyvenimo valandas.

Dar yra gyvas vienas penkių žvaigždžių generolas, senukas Omar Bradley, Eisenhowerio draugas nuo karo akademijos dienų ir jo bendradarbis II Pasaulinio karo metu.

(ksk)

SOVIETŲ ŠNIPAI

"PRIETARAS", KURIO NEREIKTŲ UŽMIRŠTI

VYTAUTAS MEŠKAUSKAS

išvengti nė vienas žvalgybos tinklas ir todėl net totalinėse valstybėse nepasitenkinama vienu tinklu, bet turima net kelius nepriklausomus tinklus, kurių patiekti duomenis yra žinomi tik pačiom valstybės viršūnėm.

Tai turint galvoje atrodė, kad mums, rasit, naudingiau būtų surašyti patarimus kaip išvengti galimų pinklių, skirtų įtraukimui į špionazą negu svarstyti klausimą, kiek kurio nors pavienio išeivio apsilankymas gimtinėje gali pakenkti Lietuvos suverenumui. Galvojimas, kad aš, paprastas Amerikos darbininkas ar smulkus tarnautojas, negaliu būti sovietams naudingas yra klaidingas. Geriausi šnipai yra "nežymūs" žmonės, nes jie nesukelia įtarimo.

Kad sovietai kiekvieną asmeninį kontaktą jų kontrolėje nori išnaudoti savo naudai, yra žinoma ne nuo šiandien. Galimas daiktas, kad dėlto dažnai norima tą faktą ignoruoti laikant tai beveik pasenusiu prietaru. Žinia, ne kiekvienas turistai iš ten ar iš ten turėtų būti šnipas. Gali sakyti, kad ir čia yra "daug pašauktųjų, bet mažai išrinktųjų!" Tačiau atsargumas yra tikrai reikalingas.

Veikalo "Lithuania" redaktorius dr. A. Gerutis kalba knygos pristatymo akademijoje New Yorke, iš kairės: Lietuvos Pas. Šveicarijoje patarėjas dr. A. Gerutis, gen. kons. A. Simutis, Lietuvos Nepriklausomybės Fondo pirm. E. Čekienė, prof. J. Jakštas, V. Gruzdžio nuotrauka

Veikalo 'Lithuania' pristatymas
New Yorko lietuviams

Kovo 23 d. Le Cordon Bleu salėje, Woodhaven, N. Y. įvyko anglų kalba išleisto veikalo LITHUANIA visuomenei pristatymas ir jo redaktoriaus dr. A. Gerutis bei autorių prof. J. Puzino, prof. J. Jakšto, dr. A. Budreckio pagerbimo popietė. Keturiasdešimties veikalo autorių ministeris S. Lozoraitis iš Romos negalėjo atvykti.

Popietės atidarymas buvo pradėtas Lietuvos Nepriklausomybės Fondo pirmininkės Čekienės žodžiu, kuri tolimesnei programos daliai pravesti pakvietė pirmąjį LNF pirm. V. Abraitį. Jis išpėjo, kad gali atsirasti šia proga nemažai kalbėtojų, betgi popietės pravedimo rengėjai yra apriboję maksimalinį pusantros valandos užtesimo laiką, tad teks kalbėtojams trumpinti savo kalbas.

Dr. V. Paprockis apibūdino veikalo Lithuania reikalingumą, naudingumą ir jo paskirtį išleidžiant svečioj šaly.

Toliau sekė autorių pristatymas paminint jų profesijas ir nuveiktus darbus mokslo srityse, tautiniai kultūriniai, politiniai bei visuomeniniai gyvenime imtinai. Iš veikalo autorių kalbėjo prof. J. Puzinas, prof. J. Jakštas ir dr. A. Budreckis daugiau ar mažiau paryškindami knygoje tilpusių minčių suvestinę.

Ilgesnį kalbą pasakė redaktorius dr. A. Gerutis gyvai pavaizduodamas sunkų knygos atėjimo kelią ir nemažąs sutiktas kliūtis, kol ji prisistatė visuomenei. Jo kalbos santrauka atskirai spausdinama.

Anglų kalba veikalo LITHUANIA išleidimas yra istorinis įvykis tarpe kitų ankščiau leistų siauros apimtų leidinių ar brošiūrų apie Lietuvą. Veikalą išleido Lietuvos Nepriklausomybės Fondas, per didžiausią

sias pastangas, vargus bei rūpesčius mūsų darbščios, veiklios tautiniai-kultūrinei srity besireiškiančios darbuotojos, dabartinės LNF pirm. E. Čekienės dėka. Nemažesni nuopelnai priskaitytini ir tiems mūsų kultūrininkams - intelektualams, kurie neišsenkamos kantrybės ir tėvynės meilės jausmų vedini bei lietuvių tautos amžinurnu tikėdami stoji E. Čekienės pašaukti į nelengvą darbą ir iki galo garbingai ištęsejo. Brangintini ir visi kiti rėmėjai, talkininkai, kurie savo paveikia parama pagreitino laiką šiam veikalui pasirodyti.

Gal veikalo LITHUANIA tiražas permažas, jei iš mūsų atsiras noro ir aukos jo didesnę dalį paskleisti svetimųjų tarpe, mokslo institucijose, knygynuose, pas diplomatus ir politikus, tai jau mums patiems ne kas beliks. Tad jau dabar verta pradėti galvoti apie tos knygos išleidimą lietuvių kalba. Juk ji tokia savo originale gimė. Kol dar išeivijoje netrūkstame lietuvių išlikimu besirūpinančių žmonių ir kol veikia lituanistiniai institutai ar kursai bei šestadieninės lietuvių mokyklos, tol toks leidinys būtų būtenybe tėvynės pažinimo moksle ir kartu aktuali istorinė medžiaga mūsų priaugančiam jaunimui, kuris gimęs ir augęs ne Lietuvoje, per tokio veikalo pasiskaitymą galės išvengti tautinės mirties nuotikio.

Juozas Bubelis

Dalis svečių su veikalo "Lithuania" autoriais, leidinio pristatymo šventėje New Yorke kovo 23 d. Iš kairės prof. J. Jakštas, dr. V. Paprockas, prof. J. Puzinas, LNF pirm. E. Čekienė, Lietuvos Pas. Šveicarijoje patarėjas dr. A. Gerutis, LLK pirm. V. Sidzikauskas, VLIKo pirm. dr. J. K. Valiūnas, dr. A. Budreckis, LMKF-jos pirm. V. Leskaitienė, V. Abraitis, gen. kons. A. Simutis ir B. Sidzikauskienė, V. Gruzdžio nuotrauka

Sovietų šnipai...

(Atkelta iš 1 psl.)

Jis pasirašė pasižadėjimą, tačiau vėliau pranešė visą aferą britų ambasadai. Jis galėjo grįžti į Londoną, bet buvopasalintas iš savo tarnybos.

Beje, net ne visi sovietų valdininkai užsienyje -- ambasadų ar konsulatų tarnautojai -- turi būti tikri šnipai! Špiوناžo darbas yra paves-tas Valstybės Saugumo Komiteto -- KBG agentams, kurie paprastai turi ir diplomato postą, pavyzdžiui, antrojo ar trečiojo ambasadose sekretoriaus. Tai nėra paslaptimi juos priimančiai valstybei. Ji juos toleruoja iki jų veiksmų nepasidaro per daug akiplėšiški, nesuderinami su tikro diplomato vardu, kuris irgi turi rinkti informacijas, bet daugiau 'padoriu' būdu.

Vien Vakarų Vokietija per paskutinį dešimtmetį turėjo apie 15 sovietų diplomatų, žurnalų ir prekybos atstovų dėl to, kad jie susikompromitavo bandydami į špiوناžo tarnybą įtraukti vokiečius. O kiek tokių bandymų liko nežinomų?

Š.m. vasario 25 d. netoli Bonnos automobilio katastrofoje užsimušęs neblaiviam stovyje Sovietų ambasados patarėjas Jurij Nikanorovič Voroncov, 45 m., pasak Der Spiegel buvo vyriausias KGB prezidentas Vokietijoje. Kartu ji buvo ir ambasados politinio skyriaus viršininku. Tokie asmenys paprastai gauna algas iš abiejų žinybų ir gali daugiau leisti ragauti kapitalistinės prabangos negu paprasti jų kolegos iš ambasadų ir konsulatų. Kaip taisyklė, jie paprastai į užsienius siunčiami su žmonomis, kurios savo keliu yra KGB agentai. Atrodo, kad Der Spiegel kuris nesiskaito su pinigais informacijų surinkimui, vieno numerio informacijos ir jų redakcinis apdirbimas jam kaštuoja apie 250.000 dolerių, turėjo 'infiltravęs' savo reporterį sovietų špiوناžo tinklo dalį.

Dėl tų reikiacijų sovietų ambasada pareiškė įprastą protestą. Į Bonnos užsieninių reikalų ministeriją atvykęs ambasadoriaus Cerapkinopavadootojas pasiuntinys Aleksandras P. Bondarenko, žinias apie Voroncovą pavadino "vokiečių įstaigų inspiruotu Spiegelio šmeižtu". Ministerijos politinio departamento direktorius į tai mandagiai atsakė, kad

PABALTIO KLAUSIMAS II PASAULINIO KARO METU (2)

Nors Vakarų alijantai palaikė kilnius principus karo pradžioje, palaipsniui jie pradėjo keisti savo nusistatymą. Mat karas padarė sąjungininkams nepalankų postūklį. Vokiečiai nesiliovė bombarduoti Anglijos miestus. Rytų fronte Hitlerio kariuomenė pradėjo pavasario ofensyvą, nužygiuodama iki Dono ir Kaukazo. Britų vyriausybė buvo linkus nusileisti sovietams vien dėl to, kad Stalinas nepasirašytų atskirų paliaubų su Hitleriu. Kilo dilema dėl Pabaltijo klausimo. Iš vienos pusės, Edenas užėmė poziciją, kad reikia ginti Pabaltijo valstybių integralumą, iš kitos pusės, Churchillis užėmė būtinumą grįžti poziciją, t.y., nepaisant medžiaginės ar moralinės kainos, reikia laimėti karą.

Didžiosios Britanijos užsienio reikalų ministerija buvo susirūpinusi, kad TSRS gal nenorėsianti kovoti prieš Hitlerį iki galo. Ar baimė buvo pagrįsta? Gal dalinai. Vakarai žinojo, kad Stalinas buvo anksčiau susitaręs su Hitleriu, Stalinas galėjo vėl susitarti su Hitleriu, leisdamas pastarajam suduoti Vakarams smūgį. Tačiau, abejotina, ar iš tikrųjų Stalinas būtų padaręs antrą diplomatinį šmokslą su Hitleriu, nes Hitleris nebūtų pasitraukęs iš užimtos Sovietijos teritorijos. Jei Hitleris būtų laimėjęs prieš Vakarus, jis būtų atnaujinęs karą prieš Rusiją. Be to, Sovietų pozicija, politiniu ir kariniu atžvilgiu, būtų nuėjus niekas, jei Vakarai būtų laimėję karą be Sovietų pagalbos.

1942 m. kovo 7 d. Churchillis rašė Rooseveltui: "aušęs karo rimumas mane priverstų galvoti, kad Atlanto Chartos principai neturėtų būti taip supras-tas, kad Rusija negalėtų atgauti tas sienas, kurias į ją buvo užėmus, kai Vokietija ją užpuolė... Aš tikiu, kad Jūs mums duosite laisvas rankas pasirašyti, kuo greičiausia, sutartį, kurią Stalinas pageidauja". (Žr. Winston S. Churchill, The Hinge of Fate, Boston, 1950, psl. 357). Churchillis bandė pateisinti savo naują liniją, pabrėždamas, kad Britanija tuo metu negalėjo pakelti sunkios Pabaltijo nepriklausomybės naštą, kurią Atlanto Charta jai užkrovė.

1941 m. gruodžio 7 d. japonų užpuolimas Pearl Harbor ir Vokietijos 1941 m. gruodžio 11 d. karo prieš JAV skelbimas įtraukė Ameriką į aktinę karą. Amerikos kariuomenė atvyko į Angliją. JAV Valstybės departamentas tapo anglių-sovietų derybų dalininku. 1942 m. vasario 4 d. Valstybės sekretorius Cordell Hull įteikė prezidentui Rooseveltui memorandumą, kuriame buvo išdėstyti nonpredeterminacijos politika. Hull argumentavo, kad teritorijų aneksijų pripažinimas yra politinis

jei tie teigimai iš tikro pasirodytų šmeižtu, Vokietijos vyriausybė juos labai apgailestautų -- "wuerden wir sie bedauern". Tuo ir pasi-baigė šešiolikto sovietinio šnipo su diplomatinio pasu byla. Panašų Voroncovų liko visame pasaulyje dar labai daug.

ALGIRDAS BUDRECKIS

triukas, kuris prieštarauja Atlanto Chartai.

Hull raginamas kovo 2 d. Rooseveltas kreipėsi tiesiog į Staliną su prašymu, kad Stalinas išleistų teritorinius dalykus iš siūlomos sutarties. Stalinas atsakė, kad jis imas Rooseveltui pažinti dėmesį. Ir tai viskas (Žr. Herbert Feis, Churchill, Roosevelt, Stalin, Princeton, 1957, psl. 59).

Vietiniai politiniai svarstymai darė įtakos Amerikos užsienio politikos formulavimui. Rooseveltas susilaukė stipraus JAV suomių ir lietuvių spaudimo. Įtaigojimas dažnai paveikia ir rinkimus Amerikoje, o Rooseveltui rūpėjo mažumų grupių nusiteikimas.

Be to, daryti su Pabaltijo valstybių gyventojais, kurie aiškiai nusistatę prieš Kremlį? Rooseveltas lengvabūdiškai pasinė, kad tiems suomiams, lietuviams, latviams ir estams, norintiems būti inkorporuotiems į Tarybų Sąjungą, būtų suteikta teisė pasitraukti iš inkorporuotų teritorijų su savo tur-tu.

Anglai tučtuojau stvėrėsi už šitos sugestijos. Lordo Halifaxo įgaliojimas, anglių ambasadorius Washingtono, kreipėsi į Valstybės sekretoriaus pavaduotoją Sumner Welles su memorandumu, kuriame buvo išdėstyta, jog būsimos sudarytos sąlygos lietuviams, latviams, estams ir suomiams pasitraukti iš teritorijų, į kurias Sovietai reikišia pretenzijų ir kad tuo būdu Amerikos viešojo opinija būsimi apra-minta! (Žr. Memorandum of Conversation by the Acting Secretary of State, April 2, 1942, Foreign Relations of the United States, 1942, Vol. 3, Europe, Washington, 1961, psl. 538-539).

Prezidento Roosevelto artimieji patarėjai buvo priešingi šitai sugestijai. 1942 m. balandžio 3 d. memorandumė Sumner Welles, sekretoriaus padėjėjas Adolf Berle išdėstė gana ciniškai argumentus prieš ir už šitą pasiūlymą. Esą, tai būtų slapta sutartis, suteikianti Rusijai Pabaltijo respublikas. JAV esančios Atlanto Chartos įpareigos atstatyti nepriklausomybę. Reikia skatinti su pabaltiečių sunkumais. Tačiau reikia taip pat duoti Rusijai išėjimą į Baltijos jūrą. Bet peršamas "reciprocal exchange of populations" reikišia masinį tremimą. Tai būtų "Pabaltijo Muenchenas". Ką sakyti viešojo opinija? Be to, kur padėsime pabaltiečius? Antra vertus, Pabaltijo gyventojų skaičius per mažas ir faktinai nereikšmingas karo eiga. "Du ir pusė milijonų pabaltiečių yra per mažas objektas pakenkti santykiams su rusais". Galop Berle naiviai argumentavo: "It is possible that at long last the good sense of the Russian people will work out a humane arrangement". (Žr. Memorandum by the Assistant Secretary of State (Berle) to the Acting Secretary of State, ten pat, psl. 539-541).

1942 m. balandžio 4 d. Sumner Welles parašė Berle, kad jo argumentacija nesiderina su Atlanto charta. Prezidento Roosevelto pagrindinis patarėjas ir prezidentinis agentas Harry Hopkins buvo priešingas gyventojų evakuacijai. Kai jis atvyko į Londoną balandžio 8 d.,

aptarti invazijos projektus su alijantais, Hopkins pareiškė nepritarimą sovietų sienų reikalavimams. Jis išdėstė savo pažiūras Edenui: "Aš pasakiau Edenui apie Prezidento poziciją dėl anglių sutarties su Rusija, aiškiai pabrėždamas, kad Prezidentas nepritaria tokiai akcijai. Aš pasakiau Edenui, kad Prezidentas, žinoma, negali sustabdyti anglių nuo sutarties pasirašymo, bet nebūtų jokios naudos iš tolimesnių derybų šiuo klausimu. Aš stipriai įtaigojau Edena, jog Prezidento nuomone, mūsų pagrindinis tikslas čia (antrasis frontas) suvelninti Rusijos anglams pristatytus diplomatinis reikalavimus". (Žr. Herbert Feist, psl. 61).

Pagaliau, Washingtono pozicija diplomatinuose ginčuose tarp Trijų Didžiųjų sostinių Pabaltijo klausimu laimėjo. Vals-tybės sekretorius Cordell Hull kategoriškai pasipriešino teritorinėms nuolaidoms Stalinui, karo metu, 1942 m. gegužės 26 d. Molotovas pasirašė anglių-sovietų sąjungos sutartį 20-čiai metų. Toje sutartyje pokarinių sovietų sienų aptarimas buvo paliktas atdaras. Molotovui tuomet nebuvo jokių alternatyvų; jis sutiko, kad "abi galybės veiks kartu pagal du principus, būtent: abi galybės neieškos teritorinių aneksijų ir abi galybės atsisakys nuo įsikišimo į kitų valstybių vidaus reikalus".

Šių principų priėmimas Tarybų Sąjungai buvo tuščias žes-tas. Patylomis Sovietai suprato, kad Atlanto Chartos principai nelietė jų pretenzijų į Pabaltijo respublikas. Sovietai laikė Pabaltijo kraštus savo integraline teritorija. Pora savaičių prieš sutarties pasirašymą, 1942 metų gegužės 1 d. Stalinas paskelbė deklaraciją, kad Sovietai siekia "išlaisvinti Tarybinę tėvynę ir Ukrainos Gudijos, Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Karelijos žemes". Tuo būdu jisai išskyrė tas teritorijas nuo derybų su Vakarų demokratijomis.

Labai teisingai pastebėjo profesorius Arnolds Spekke savo knygutėje Latvia and the Baltic Problem: "Visa kova įvyko didžiulių kanceliarijų visiškoje tyloje... Tai reikišia, kad drovėtasi viešai liesti tuos klausimus... Evakuacijos pasiūlymo svarstymas iš viso aiškiai parodė, kad Washingtono Pabaltijo byla pasuko bloga kryptimi". Kariniai laimėjimai saistosi su diplomatiniais laimėjimais. Karinė pergalė suteikia laimėtoji stipresnę poziciją derybose. Stalingrade rusai sudavė vokiečiams lemtingą smūgį. Stalingrado mūšio pergalė taip pat sustiprino sovietų poziciją derybose su Vakarais, nes 1943 metais sovietai perėjo į veiklą ofensyvą. Sovietai pasidarė kietesni vakariečių atžvilgiu. Alijantams reikėjo susitarti.

Kai Cordell Hull važiavo į Maskvos konferenciją, kuri įvyko 1943 m. spalio 3 d., gavo sekančius nurodymus Pabaltijo valstybių klausimu:

"Prezidentas sakė, kad, kas liečia Lenkiją ir Pabaltijo valstybes, kai susitiks su Stalinu, turėtų į jį apeliuoti aukštos dorovės argumentu. Jis turėtų Stalinui pasakyti, kad nei Britanija, nei mes kovotume prieš Rusiją dėl Pabaltijo valstybių, bet, kad žinint ir Rusijos pasauline

poziciją, Rusijos interesus būtų pareikšti, kad ji sutinkanti, dviem metams praslinkus po karo pabaigos, pavesti antrąjį plebiscitą Pabaltijo valstybėse..." (Žr. Arnolds Spekke, Latvia and the Baltic Problem, Londonas, 1952 psl. 65). Tragedija tame, kad Rooseveltas darė prielaidą, jog vadinamieji liaudies rinkimai 1940 m. buvo pirmasis plebiscitas.

Kremlius atmetė net ir šį netiesioginį dominavimo pripažinimą ir reikalavo, kad būtų pripažintas neginčytinas Maskvos viešpatavimas be Washingtono įsikišimo. Stalino nepaveikė

Roosevelto naivą argumentaciją, jog plebiscitas pakeltų Sovietų Rusijos doringumą demokratinių kraštų akys.

Karo tolimesnė eiga buvo pakrypus į sąjungininkų naudą. 1943 m. gruodžio 1-2 d. įvyko Teherano konferencija Persijoje. Tai buvo pirmasis Trijų Didžiųjų galvų pasitarimas. Dalyvavo Rooseveltas, Churchillis ir Stalinas. Jie aptarė Vokietijos ateities planus. Prabėgomis buvo paliestas ir Pabaltijo klausimas. Kas aptarta -- buvo lemtinga.

(Bus daugiau)

BEST WISHES

To All the Lithuanian People

I. W. HARPER DISTILLERS COMPANY

20525 Center Ridge Rd.

Cleveland, Ohio 44116

331-3336

GREETINGS and BEST WISHES

CAR-LIFE INC.

AUTO-BODY REPAIR AND REFINISHERS
DOWNTOWNERS: IN BY 8:30—OUT BY 5:00 P.M.

6808 Carnegie

391-5565

FRED KRYCH—Owner

GREETINGS & BEST WISHES

SCIENTIFIC SHOE FITTERS

10519 Carnegie Ave.

721-4242

GREETINGS and BEST WISHES

BILL'S SHOES

41th YEARS

Eastgate Plaza

HI 2-7430

GREETINGS and BEST WISHES

HARWILL ICE CREAM CO.

6519 Carnegie Ave.

HE 1-7979

GREETINGS and BEST WISHES

To All the Lithuanian People

MOSHER - LALLY CHEVROLET CO

SEE THE NEW MOST OUTSTANDING

1969 CHEVROLET

Bedford, Ohio

500 BROADWAY

232-2000

Viešėdami Chicagoje aplankykite

MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVE —

PARAMA

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. JANUŠAITIS ir J. MAŽEIKA

Čia rasite didžiausią pasirinkimą vietinių ir importuotų likerų ir kitokių gėrimų, gi delikatesų skyrius stebina savo įvairumu.

Kainos žemos — Pasirinkimas didelis.

APSILANKE — ĮSITIKINSITE.

DIRVA

THE LITHUANIAN
NEWSPAPER

6907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103

Telephone: (216) 431-6344

Second-Class Postage paid at Cleveland, Ohio.

Published Two Times a Week
every Wednesday and Friday
by American Lithuanian Press Radio Ass'n.
VILTIS, Inc. (Non-profit).

Subscription per year \$13.00. Single copy 15 cents.

Editor Vytautas Gedgaudas.

Business Manager Kazys S. Karpis.

Dirva išeina trečiadieniais ir penktadieniais.
Prenumerata metams \$13.00, pusei metų \$7.00.

Redaktorius Vytautas Gedgaudas.

Reikalų vedėjas Kazys S. Karpis.

Straipsniai, išskyrus vedamuosius, reiškia jų autorių
nuomonę.

PREZIDENTAS EISENHOWERIS ISTORINĖJE PERSPEKTYVOJE

Su buvusio prezidento Eisenhowerio mirtimi Jungtinės Amerikos Valstybės neteko savo didžiojo kario ir valstybininko. Jo mirtis duoda progos įvairiems vertinimams ir refleksijoms. Tad įdomu pažvelgti, kaip prezidento institucijos bei konstitucinės teisės ekspertai žiūri į šio vyro vadovybę, ir kaip jis bus vertinamas, kai paskutiniai atsisveikinimo kalbų garsai nutilis.

JAV konstitucija yra gan palaidi ir todėl atvira įvairioms interpretacijoms, o pagal ją taip yra plačios galimybės įvairiai interpretuoti ir prezidento vaidmenį. Istoriskai, apie Amerikos prezidento instituciją yra susidariusios keletas pagrindinės mokyklos:

1. Vadinama "Buchanan Concept". Šiai kategorijai priklauso, tarp kitų, jis pats, abu Harrisonai, Fillmore, Pierce, Grant, Garfield, Arthur, Taft, Harding, Coolidge ir Hoover. Šios sampratos esmė tokia, kad prezidentas yra tik administratorius, kuris negali peržengti konstitucijos raišės ribų. Šiame vaidmenyje jis tik realizuoja kongreso valią.

2. Yra "Lincoln Concept". Šiai mokyklai, be jo, priskiriami tokie kaip: Jefferson, Jackson, Polk, Wilson, abu Rooseveltai, Trumanas, Kennedy ir Lyndon Johnson. Pagal šią sampratą prezidentas yra tautos vadovas, užvaizda ir jo pareiga vadovauti kraštui, dirbti jo gerovei plačiai interpretuojamos konstitucijos ribose ("stewardship").

3. "Cleveland Concept" apima be jo ir kitų dar abu Adams, Van Buren, Andrew Johnson, Hayes. Ši pažiūra taip pat mato prezidentą iš esmės tik kaip administratorių, pildantį kongreso valią, bet turintį teisę griebtis griežtesnių priemonių ir perimti komandą, kai kraštui gresia pavojus.

4. Samprata pradėta vadinti "Eisenhower Concept" ir į ją be paties Eisenhowerio telpa tik prezidentas Washingtonas. Ši mokykla laiko, kad prezidentas asmeniškai turi laikytis atokiai nuo partinės politikos ir neturi įsivelti į jų konversijas. Kadangi žmonės iš esmės esą geri, tai geriausia valdžia

esanti ta, kuria mažiausiai valdanti. Eisenhowerio idėja buvo ne vadovauti, bet koordinuoti ir kontroliuoti kitų siūlomus bei vykdomas akcijas. Tam patvirtinti nurodoma Eisenhowerio vetuotų įstatymų rekordas.

Nors Washingtono vardas retai sutinkamas vidaus partinių kovų kronikose, tačiau jis jokių būdu nebuvo joms indiferentiškas; jis jose dalyvavo per savo politinius draugus, ypačiai per A. Hamiltoną, kuris, kaip politinis teoretikas bei inovatorius, tapo labiau žinomas, negu pats Washingtonas. Užsienio politikos srityje Eisenhoweris turėjo gana stiprų kalbėtoją John F. Dulles asmenyje, bet partinės vidaus politikos atžvilgiu, jis žinomas kaip beveik visiškai nuošalumo laikysenos adeptas, kad galėtų realizuoti politinį idealą -- būti visų tautos žmonių prezidentu, iškylant virš politikos.

Kai kurie politiniai stebėtojai teigia, kad jis atsiekė beveik visuotinę tautos pagarbą ir pasitikėjimą, kaip stiprios vadovybės alternatyvą. Tai gal būtų, teisinga pažiūra, tačiau istorija vertina valstybės vyrus pagal tai, kaip jie išsprendė politinius konfliktus, ir kokias pasekmes tie sprendimai turėjo ateičiai. Kitaip sakant, jie vertinami kaip ateities prognostikai, ir pagal tai, kaip atsiliėpė laiko ženklams. Pav., Lincolnas savo prezidentavimo metu buvo net vadinamas diktatorium, nes savo rankose buvo sukoncentravęs daug politinės galios, tačiau šiandieną visas pasaulis Lincolną laiko vienu didžiausių Amerikos prezidentų.

Po I Pasaulinio karo, ypatingai po Hooverio, visi prezidentai, išskyrus Eisenhowerį, pripažino "Lincoln Concept" t.y. stiprios vadovybės principą, nežiūrįnt, ar tai atitiko jų asmeniškus įsitikinimus. To reikalavo komplikotas 20-to amžiaus gyvenimas, kuriame iškilo naujos politinės, socialinės, bei militarinės problemos. Tad šio amžiaus prezidentas istorija vertins šiame kontekste, ir Eisenhoweris, greičiausiai bus vertinamas kaip aukšto idealo vyras, bet nesupratęs

Veikalo "Lithuania" visuomenei pristatymo ir autorių pagerbimo New Yorke prezidentas, iš kairės: dr. V. Paprockas, prof. J. Puzinas, dr. A. Gerutis, V. Abraitis, E. Čekienė, prof. J. Jakšas, dr. A. Budreckis, gen. kons. A. Simutis.

VEIKALO 'LITHUANIA' KELIAS

DR. A. GERUČIO, VEIKALO AUTORIAUS IR REDAKTORIAUS KALBOS, PASAKYTOS LEIDINIO PRISTATYME NEW YORKO LIETUVIAMS, IŠTRAUKA

Kai ėmiausi redaguoti veiklą apie Lietuvą, tuomet man nė į galvą neatėjo, kad dėl šio darbo man teks net skristi per vandenyną ir dalyvauti iškilmingose veikalo įkurtuvėse.

Atliktasis darbas mane kaip skeveldrą atplukdė net už vandenyno, iškilė į nenupeilytas viršūnes. Pasijutau tarytum užkopęs stačiais laiptais į 10 aukštą. Užkopti tai užkopiau, bet uždusau ir štai man atėmė žadą.

Prieš kurį laiką ponis Čekienė, LNF pirmininkė, ėmė man rašinėti, kad turėčiau kaip veikalo redaktorius atvykti į Ameriką ir pristatyti veiklą visuomenei. Savime neprimu sprendimų staigiai, nors ir nepriklausau prie tų tobulų diplomatų, kurie visus sprendimus daro tikrai po tinkamo apgalvojimo, štai kaip pagal aną posakį: "Po ilgy svarstymų ir apgalvojimų visų argumentų už ir prieš nutariau -- susijaudinti..."

Aš ligi šiolei nežinau, kokių būdu LNF, ieškodamas redaktoriaus jo sumanytam veikalui apie Lietuvą, atkreipė dėmesį į mane kaip galimą kandidatą tokiam veikalui suredaguoti. Bet kai gavau LNF pirmininkės p. Čekienės laišką, man tai buvo nelaukta staigmena. Ligi to laiko pažinau p. Čekienę tikrai iš jos raštų bei šiaip veiklos įvairiose organizacijose. Bet jos asmeniškai nebuvau pažinęs. Iš p. Čekienės laiško supratau, ko iš manęs laukiama. Man pačiam kilo klausimas, ar aš galiu šio uždavinio imtis, ar esu pakankamai kvalifikuotas ir kompetetingas tam darbu tinkamai atlikti. Kaip jau minėjau, nesu prapratęs tūmą priimti sprendimų, jeigu jie liečia svarbesnius reikalus. Antra vertus, pagal savo būdą esu, turbūt, optimistas ir atsakomybės nevengiu, nemėgstu slapstyti už svetimo nugaros, nors specialiai, turbūt ir nelendu į pirmąsias eiles. Bet abejotimų atsirado gausybė. Pirmiausia, nesu iš profesijos istorikas, nors istorija mane visada įdomavo, o naujausių laikų Lietuvos istorijon, ypač į nepriklausomos valstybės periodą, buvau gerokai įsigilinęs ir parašęs vienu kitu klausimu ilgesnį ar trumpesnį darbėlį. Taigi, tema savime nebuvo visiškai svetima, nors, antra vertus, kilo gausių abejotimų. Galima sakyti, iš jaunystės dienų, dar mokyklos suole, dirbau ar tai tiesiogiai, ar tai šalia kitų darbų spaudoje. Bet man jau seniai brendo mintis nepasitenkinti vien dienos bėgamomis temomis, o imtis svaresnio darbo. Man, pritapsiam prie užsienių reikalų ministerijos, jau seniai nedavė ramumo mintis parašyti apie mūsų užsienių politiką, nors ir mane baimino šaltinių stoka, negalint prieiti prie mūsų URM-jos ar

chvyų. Bet jeigu ir ne išsamią istoriją, tai bent tai, ką vokiečiai vadiną "Beitraege zur Geschichte". Marija Urbšienė, pasikutinio Lietuvos užsienių reikalų ministerio žmona, yra parašiusi kelis vertingus darbus, kurie nušviečia tą ar kitą mūsų užsienių politikos problemą. Savo įdomų veiklą apie Klaipėdos krašto naujausių laikų istoriją ji kukliai pavadino "istorijos paraštėje". Yra dar ir kitų vertingų ir moksliskai pagrįstų darbų apie atskiras Lietuvos naujausių laikų valstybės problemas. Paminėsiu diplomata Petrą Klimą, neseniai mirusį Lietuvosje ir iškentėjusį naciškų ir bolševikinių kalėjimų pragarą. Jo veikalas apie Lietuvos valstybės atsiradimą (Vokiškai skamba "Werdegang des litauischen Staates") priklauso prie standartinių darbų. Taip pat buvęs Lietuvos užsienių reikalų ministeris Dr. Juozas Purickis yra paskelbęs atsiminimų formą nemaža svarbių straipsnių. Daug atsiminimų yra parašęs buvęs ministeris pirmininkas ir užsienių reikalų ministeris Ernestas Galvanuskas, o dar daugiau jo atsiminimų, rašytų į diktafoną, dar laukia galutinio suredaguavimo. Nemaža darbų yra atsiradę disertacijų forma, kaip antai Lado Natkevičiaus, Kazio Grauzino, Martyno Anyso, Stasio Daukšos, Broniaus Kaslo (Kazlauskas) apie Baltijos antantę, ir t.t. Iš paskutinių laikų darbų tepaminėsiu dr. Albertą Tarlį ir prof. Seną juniorą. Vis tai atskiras sritis iš Lietuvos valstybinio gyvenimo ir jostartautinių problemų nagrinėjantį leidinį, kurių dalis pasižymi kruopščiu temos nušvietimu.

Šiomis savo pastabomis aš norėjau išryškinti, kad jeigu LNF pasiūlymas man buvo staigmena, tai vis dėlto jaučiausi nevisiškas naujokas man siūlomam darbu. Šalia abejotimų, ar sugebėsiu tą darbą atlikti, kilo manų ir kitokių samprotavimų, išėjusių iš pareigos pajautimo. Ar turiu teisę atsakyti nuo siūlomo darbo? Dažnai, gal pernelyg dažnai mėgstama kalbėti apie teisę. Man kilo kitoks klausimas. Teisė stovi sąlytyje su pareiga. Ar nėra mano pareiga imtis man siūlomo uždavinio? Stengiuosi savyje ugdyti pareigos pajautimą, ne vien kalbėti apie teises. Savo laiku išsižadėjau minties apie Europą ir keltis užjūrin. Apsisprendžiau pasilikti ten, kur mane užklupo mūsų tautos nelaimė ir kur buvau savo laiku pasiūstas dar laisvos Lietuvos vyriausybės. Laikiau savo pareigą išverti vietoje, nesitraukti iš šalies, kurion buvau paskirtas, nepasidaryti savo rūšies dezertyru. Dėl tokio savo nusistatymo nesu ligi šiolei pakeitęs pilietybės, nesu priėmęs Šveicarijos pilietybės, nors jau seniai būčiau galėjęs ją priimti. Nusimaniau, kad emigracijoje, tremtyje, turime savo tautos atžvilgiu daugiau pareigų ne kaip teisių. Mes turime teisę kalbėti už savo tautą, kuriai atimta laisvė, bet mes turime ir pareigą dirbti, dirbti kietai, neatsilaidžiai kad mūsų tauta vėl būtų laisva. Kartą vienas amerikie-

kalas, kurio "krikštynas" mes šiandien apvokščiame.

Kai, vadovaudamasis tėvynės meilės ir pareigos tautai balsu, pagaliau, daviau sutikimą ir pradėjau konkretiškai sudarinėti darbo planą, man iš pradžių buvo aišku, kad šis darbas tegali būti kolektyvinio pobūdžio. Emigracijoje gal surasime tikrai kelis profesionalus istorikus, kurie būtų pajėgūs parašyti veikalą apie Lietuvą, apimančią laikotarpį nuo priešistorinių laikų iki šių dienų. Taigi, uždavinio galėjo imtis tikrai kolektyvas. Tad reikėjo sutelkti autorius. Sunkumas atsirado jau iš to fakto, kad aš kaip redaktorius gyvenu Europoje, o numatyti atsikyrų skirsnių autoriai buvo įsikūrę daugiausia Amerikos Jungtinėse Valstybėse. Taigi, mus skyrė kelių tūkstančių kilometrų atstumas. Antra vertus, ar autoriai, į kuriuos buvau nusistatęs kreiptis, ar jie į mano kvietimą atsilieps, ar būsiamiems ir pakankamas autoritetas, ir ar mano asmens bus gaminama garantija, kad sumanytas veikalas iš viso bus išleistas ir ar jis turės tinkamą lygį, kad jie galėtų sutikti duoti savo kompetetingą vardą? Taigi, kilo naujų abejotimų ir rūpesčių. Pradžioje buvau ketinęs suskirstyti darbą į smulkesnius skyrius ir jiems talkinti autorius, LNF vadovybė su p. Čekiene priešakyje nerodė didelio entuziazmo dėl pergausaus autorių būrio talkinimo, nes ji iš savo patyrimo žinojo, kad juo bus daugiau autorių, tuo sunkiau seksis darbas. Ji pasirodė teisė. Kai pradėjau kreiptis į numatytuosius autorius, iš vieno kito negavau jokio atsakymo, o visa eilė kitų pakalbintųjų, tikriausiai pasakius, palaiškinųjų autorių atsakė dėl vienokios ar kitokios priežasties neigiamai. Vėlatsirado baimė, ar nepasiėmiau vežti vežimą, kuris praneša mano jėgas. Bet įgimtas optimizmas ir čia davė teigiamą rezultatą.

Leiskite šia proga pasakoti tokia istorijėlę. Kartą viena gana gausinga šeima ruošėsi vykti atostogų. Daiktai buvo sudėlioti į lagaminus ir šeimos galva paskirstė nešti kiekvienam vaikui, pradedant vyriausioju sūnumi, kuriam teko didžiausias ir sunkiausias lagaminas ir baigiant jauniausioju, kuriam buvo paskirta mažiausias ir lengviausias. Taigi, šis jaunesnis ėmė dairytis, ar dar lieka lagaminų, bet jų nebeliko. Tad jis kreipėsi klausimu į tėvą:

"Tėte, o ką tu neši?"

Tėvas į tai atsakė:

"Aš nešu -- atsakomybę".

Pagal mano pradinę koncepciją aš norėjau patalkinti daugiau autorių, kurie būtų nešę lagaminus, o man kaip redaktoriui būtų turėjusi atitekti -- atsakomybė. Praktikoje išėjo kitaip. Man pačiam teko nešti netik atsakomybę, bet ir gana sunkų lagaminą...

(Bus daugiau)

GREETINGS and BEST WISHES

To All the Lithuanian People

O'BRIEN BRASS CO.

20940 St. Clair Ave.

IV 6-2440

GREETINGS and BEST WISHES

JOHN M. PETERS
CONSTRUCTION CO

5355 CANAL

Tel. 524-5624

GREETINGS and BEST WISHES

SCOTTY'S AUTO BODY
SERVICE

492 SO. GREEN RD.

NORTH OF MONTICELLO

EXPERT BODY REPAIR FOREIGN AND DOMESTIC
CARS. FREE ESTIMATES.

486-3441

laiko reikalavimų, ir todėl nebuvo stiprus, nors ir populiarus, prezidentas.

Algis Rukšėnas

EASTER GREETINGS

FROM

RICHMAN BROS.GREETINGS and BEST WISHES
To The Lithuanian People**LOU MELISKA
PONTIAC, Inc.**

HOME OF THE WIDE TRACK PONTIAC

6603 Brookpark Road,

Just West of Pearl

ON 1-5060

GREETINGS and BEST WISHES

**PAPP'S BODY SHOP
(Bill)**21100 St. Clair Ave.
Euclid 17, Ohio

481-4333

GREETINGS FROM

**NATIONWIDE
COMPLETE INSURANCE SERVICE**

5596 Mayfield Rd.

Lyndhurst

HI 2-6100

EARL W. MUTCH

GREETINGS and BEST WISHES
**IDEAL BUILDERS SUPPLY
AND FUEL COMPANY**

4720 BROOKPARK

SH 1-1600

GREETINGS and BEST WISHES

**LAKELAND BODY & PAINT
SHOP**EXPERT BODY REPAIRS REFINISHING
ALL WORK GUARANTEED

Rental Cars Available

1310 East 260 St.

RE 1-9006

GREETINGS & BEST WISHES

Precision Optical Dispensing Co

L. V. PROHASKA

Professional, Responsible, Accurate Optical Service for
Over 50 Years

MAIN OFFICE

9915 Euclid Avenue

CE 1-4961

BRANCH OFFICES

2037 East 105th

CE 1-6484

22580 Lake Shore Blvd.

AN 1-1165

20314 Chagrin Blvd.

SK 1-0112

**Štai kokią pagalbą
rusai rengė Lietuvai...**

Ateinantį spalio mėnesį sueis 30 metų nuo to dienos, kada Kremliaus valdovai ėmė sudarinėti su Baltijos valstybėmis "draugingumo ir savitarpinės pagalbos" sutartis. Kokią "pagalbą" jie rengė Lietuvai, geriausiai pavaizduoja telegramos ir susirašinėjimas tarp Maskvos ir Berlyno, vykęs priešpat Lietuvos delegacijai atvykstant į Maskvą ir už delegacijos nugaros, jai jau esant Maskvoj.

Štai ką pranešė Hitlerio ambasadorius Schulenburgas į Berlyną:

"TELEGRAMA. Labai skubu. Griežtai slapta. Nr. 463, spalio 3 d. Maskva, 1939 m. spalio 3 d. 19:04 val. Gauta 1939 spalio 3 d. 21:10 val.

Molotovas šiandien 14 val. pakvietė mane į savo įstaigą, kad praneštų: Sovietų vyriausybė pasakysianti šiandien atvykstančiam Lietuvos užs. reik. ministrui, kad draugiško tarpusavio santykių sprendimo (greičiausia panašiai, kaip su Estija) rėmuose Sovietų vyriausybė ketina perleisti Lietuvai Vilnių ir jo apylinkes, tačiau drauge Sovietų vyriausybė nurodysianti Lietuvai savoteritorijos žinomą dalį. (Turima galvoj Užnemunė. E.) Molotovas klausia, koku formaliu būdu mes tatau manytume atlikti. Jo manymu, Sovietų-Lietuvos protokolas dėl Lietuvos srities, perleidžiamos mums, turėtų būti pasirašytas vienu metu".

Taip Molotovas, pradėdamas su Lietuva kaip katės su pele žaidimą, pasiūlė Hitleriui Užnemunę pasiimti tuojau. Vokiečiams toks pasiūlymas nepatiko. Schulenburgas toliau toį telegramoj taip aiškino:

"Aš atsakiau, kad ši sugestija man nėra priimtina. Man atrodo, kad būtų logiškiau, jei Sovietų vyriausybė duotų Vilnių mainais už mums perleidžiamą Lietuvos žemės juostą ir vėliau tą juostą perduotų mums. (Atseit, Schulenburgas siūlė, kad Maskva, perleisdama Lietuvai Vilnių, tuojau okupuotų Užnemunę. E.). Molotovas atrodė ne visiškai sutinkąs su mano pasiūlymu, bet pareiškė norą, kad paklauskčiau savo vyriausybės nuomonės ir duočiau jam atsakymą rytoj vidudienį. Molotovo pasiūlymas man atrodė žalingas, nes tai pasaulio akyse padarytų mus Lietuvosteritorijos "plėšikais", o sovietų vyriausybė figūruotų kaip dovanotoja... Man atrodo, kad svarstyti tik mano sugestija. Tačiau prašau jus apsvarstyti, ar nebūtų mums priimtina atskiru Vokietijos - Sovietų slapto protokolu įvykdyti Lietuvosteritorijos juostos perleidimą, kol Sov. S-ga faktinai inkorporuos Lietuvą. Tai yra mintis, kuria, aš tikiu, buvo pagrįstas susitarimas dėl Lietuvos. Schulenburgas."

Kitą rytą Ribbentropas

telegrafavo Schulenburgui iš Berlyno:

"TELEGRAMA. Berlynas, 1939 m. spalio 4 d. Griežtai slapta. Nr. 488. Liečia jūsų telegramą Nr. 463. Aš taip pat nelaikau tinkamu Molotovo siūlomo metodo dėl Lietuvos teritorijos juostos perleidimo. Priešingai, malonėkit paprašyti Molotovą šiuo metu neaparti su lietuviais šios teritorijos perleidimo (t.y., dar nepasisakyti, kad susitarta su Hitleriu Lietuvą pasidalinti. E.), bet prašykite, kad Sovietų vyriausybė prisiimtų prievolę Vokietijos atžvilgiu palikti tos teritorijos juostą neokupuotą Sovietų kariuomenės įvedimo į Lietuvą atveju, kuris gali būti numatomas, ir palikti Vokietijai nustatyti datą, kada teritorijos perleidimas turėtų būti formaliai atliktas. Susitarimas tuo reikalu turėtų būti fiksuotas slapto rašto pasikeitimu tarp jūsų ir Molotovo".

Pažymėtina, kad iki to laiko Molotovas niekur raštu, net ir su vokiečiais susirašinėdamas, nebuvo užsiminęs, kad rengiasi Lietuvą užimti. Tik vokiečiai apie tą kalbėjo, kaip apie savaimę suprantamą ir seniai sutartą dalyką. Dabar ir Molotovas jau atvirai apie tai parašė, rašydamas Schulenburgui Ribbentropo pageidaujamą notą. Būtent, 1939 spalio 8 dieną, Lietuvos delegacijai tebesant Maskvoj ir "tebesitariant" dėl vadinamosios "savitarpinės pagalbos", Stalinui maloniai žadant "atiduoti" Lietuvai Vilnių, Molotovas parašė Schulenburgui tokį pasižadėjimą:

"Slapta. Pone Ambasadoriau, turiu garbę patvirtinti, kad ryšium su slapto papildomu protokolu Lieuvos reikalu, pasirašytu tarp SSSR ir Vokietijos 1939 m. rugsėjo 29 d. (28 d.) tarp mūsų esama šio susipratimo:

1. Protokole paminėta ir prie jo pridėta žemėlapyje pažymėta Lietuvos teritorija nebus Raud. Armijos okupuota tuo atveju, kai ji įžygiuos į Lietuvą;

2. Paliekama Vokietijai nustatyti datą, kada ji įvykdys nutarimą dėl anksčiau paminėtos Lietuvos teritorijos perleidimo Vokietijai.

Prašau priimti, pone ambasadoriau, mano aukščiausios pagarbos pareiškimą. V. Molotov".

Šis naujas sąmokslas pakeitimas iš tikrųjų buvo nacių sutikimas, kad rusai pasiimtų visa Lietuvą. Hitleriui tuo metu labiau, negu Lietuvos žemės gabalas buvo reikalingos Maskvos duodamos karinės medžiagos, o žemės jis vistiek manė vėliau visas atsiimsiąs. O Maskva noriai griebė žemės ir žmones. Už tą progą pusantrų metų padėjo Hitleriui augintis ragus, kuriuos tasai, neilgai laukęs, atsuko prieš tą pačią Maskvą. (ELTA)

EASTER GREETINGS

**HILL TOP REALTY,
INC.**5035 Mayfield Rd.
382-2000

GREETINGS and BEST WISHES

**CLEVELAND AMBULANCE
SERVICE**

361-0770

EASTER GREETINGS

**CUYAHOGA COUNTY
REPUBLICAN ORGANIZATION****ROBERT E. HUGHES**
Chairman Executive Com.**SAUL G. STILLMAN**
Chairman Central Com.

GREETINGS and BEST WISHES

WIEHN'S BAKERY

For GOOD Baked Goods - See WIEHN'S

704 EAST 185 th ST.

KE 1-0650

GREETINGS and BEST WISHES

**LUICKART INSURANCE
AGENCY**

GENERAL INSURANCE

18609 St. Clair Ave

KE 1-4770

GREETINGS and BEST WISHES

THOMAS J. UNIK CO.

INSURANCE

ANY KIND

ANYWHERE

815 ERIESIDE

861-0200

GREETINGS and BEST WISHES

To All the Lithuanian People

**THE EXCELSIOR VARNISH
WORKS INCORPORATED**

1228 West 74th Street

AT 1-8600

PAMINKLAS SIBIRO TREMTINIAMS

Antanas Juodvalkis

Chicagos lietuvių tautinio akademinio sambūrio valdybos iniciatyva, kovo 15 d. Jaunimo Centre, buvo suruoštas Stefanijos Rūkienės knygos "Vergijos Kryžkeliuose" pristatymas.

Gyvosios tremties liudininkės ir knygos autorės Stefanijos Rūkienės asmenišką dalyvavimą suteikė šiam vakarui išskirtinę reikšmę. Vakaronę pradėjo Sambūrio pirmininkas Kazys Kasakaitis ir pristatė knygos autorę Stefaniją Rūkiene, paskaitininkę profesorę Aldoną Augustinavičienę ir mecenatą dr. Juozą Dauparą.

Prie mikrofono pakvičiama daugliui gerai žinoma, gera ir turininga kalbėtoja profesorė Aldona Augustinavičienė iš Clevelando. Savo apdorojame ir išbalansuotame žodyje klausytojus nukėlė į tolimą ir šaltą

Sibiro taigą, kur priverstinai ištremtieji turėjo sunkiai dirbti ir kovoti dėl sušalusios bulvės kashio. Duona, anomis sąlygomis, buvo tik sva-

"Vergijos Kryžkeliuose" autorė Stefanija Rūkienė ir knygos išleidimo mecenatas dr. J. Dauparas, paaukojęs tūkstantį dolerių, kad ši knyga būtų paminklu ištremtiems po tolimus Rusijos plotus lietuviams, kurie savo kaulais nuklojo plačiąsias Sibiro taidgas.

jose ir sapnuose pasiekiamą.

Knyga "Vergijos kryžkeliuose" yra gyvas liudininkas badmiriško ir vergiško gyvenimo sąlygų, į kurias pateko dešimtys tūkstančių ištremtų lietuvių ir kitų pabaltiečių. Stefanija Rūkienė nepabūgo nei keršto nei kitokių pasėkų, bet vaizdžiai ir gyvai perdavė darbo vergų gyvenimo aplinką ir sąlygas. Ši knyga yra didelis įnašas į negausią tos rūšies literatūrą.

Po prof. A. Augustinavičienės kalbos, prie mikrofono pakvičiama buvusi Sibiro tremtinė

knygos "Vergijos Kryžkeliuose" autorė, mokytoja Stefanija Rūkienė. Susirinkusiems gausiai ploviant, Stefanija Rūkienė žvilgtelėjo į praeitį,

Stefanija Rūkienė pasirašo savo knygą minėjimo svečiams. P. Maletos nuotrauka

stabelėjo ties jau knygoje aprašytais kankiniais vaizdais, užsiminė apie paruoštą antrąją knygos dalį, suminėjo kai kuriuos tiesiog sunkiai patikimus faktus, kvietė laisvajame pasaulyje gyvenančius tautiečius nepamiršti kovojančio krašto ir visokeriopai jį remti. Susirinkusieji labai šiltai sutiko didžiąją viešnią ir audroms plojimų siaučiant palydėjo į vietą.

"Vergijos Kryžkeliuose" autorė Stefanija Rūkienė. P. Maletos nuotrauka

Aprimus plovėjams, prie mikrofono pasirodė dr. Juozas Dauparas, knygos mecenatas, jos išleidimui paaukojęs tūkstantį dolerių. Jis pažymėjo, kad ši knyga yra pa-

minklas ištremtiems po svetimus ir tolimus Rusijos plotus lietuviams, kurie dėl sunkaus darbo, menko maitinimo ir žiaurių gamtos sąlygų patirė ir savo kaulais nuklojo plačiąsias Sibiro taidgas ir tundras. Ši knyga bus tvirtesnis paminklas už granitą ir plieną.

Po dr. Juozą Dauparą žodžio, prasidėjo meninė dalis, kurią išpildė Pedagoginio Lituanistikos Instituto studentai: Rimas Černius, Birutė Lieponytė ir Ramutė Plioplytė. Instituto direktorius Domas Velička suklėrė montažą "Mažųjų brolių baladė" iš knygos "Vergijos kryžkeliuose", o vaidybinių ir meninę dalį apipavidalino aktorius J. Valentinas. Į montažą įtrauktos charakteringės knygos ištraukos, išryškinta tremiamųjų padėtis bei esama aplinka. Girdėjosi: varpų dūžiai apleidžiant savo tėvynę, pušuojančią garvežį, velkantį į kalnus 120 vagonų su tremiamaisiais, ar aud-

Dalia Kučėnienė ir Vytautas Nakas operoje "Ponia tarnaitė".

RAŠINIAI IR OPEROS PREMIJERA

Kovo 8 d. Chicagoje, Jaunimo Namuose buvo tradicinis "Laiškai Lietuviams" meno vakaras. Jį pradėjo sveikinimo žodžiu vyr. redaktorius kun. Kęstutis Trimakas, SJ., džiaugdamasis visuomenės rodomu dėmesiu šio vakaro programai ir bendrai LL varomam darbui. Šiemetinio LL konkurso tema buvo: "Tolerancija ir ištikimybė principams, kryžiuojantis pažiūroms ir nuomonėms". Jury komisijos sąstatas: A. Kairys (pirm.), D. Tallat-Kelpšaitė, R. Raslavičienė, V. Germanas ir P. Dilys. Varžybose buvo dvi grupės: suaugusiųjų ir jaunių, abejose grupėse su savo rašiniais dalyvavo keletas asmenų. Komisija I premiją paskyrė V. Zalatoriui (prem. mecenatas -- V. Kuliešius), II prem. -- L. Dambriūnui (mec. -- dr. Ringus); jaunių grupėje, I prem. -- R. Šilėnaitėi (mec. -- S. Rudokienė), II prem. -- A. Rygelytei (mec. -- Pr. Razminas). Mecenatų vardu tartame žodyje S. Rudokienė pasidžiaugė gražiu lietuvišku tėvų jėgų darbu ir jojo vaisiais, drauge kalbėtoja pasižadėjo ir toliau remti LL pastangas.

Anatolijus Kairys, rašytojas, dramaturgas, jūry komisijos vardu, gėrėjęs LL konkursu ir ypač šio pastarojo, taip aktualia dienos tema, rengimu. Sveikino konkurso dalyvius, dėkojo juos remiantiems. Sveikinimą konkursą laimėjusiems, o taip pat mecenatams ir visiems kitiems talkininkams padėką, pareiškė LL vyr. redaktorius.

Tikrai tik gili tolerancija vieno kitam ir pagarba kito nuomonei, galėjo pasiekti ilgesnio laikotarpio ruošinai ir toki pastatymo, atlikimo lygį. Užtai, ir publikos pritarimo, katučių nestigo visas kolektyvas ir pavieniai jo nariai. O publikos buvo pilnutėlė didžioji Jaunimo Namų salė ir jos balkonas. Šį spektaklį pavadinau premjera, ne vien dėlto, kad tai buvo pirmas spektaklis, bet dar daugiau, linkėčiau, kad toji opera būtų statoma daugiau kartų, kitose vietovėse. Savo sukirpimu juk ji ir yra ano meto Italijos miestus lankanti opera. Tėlan-ko tad ji nūn, lietuvių "miestus" Amerikoje.

"PONIA TARNAITĖ" OPEROS PREMIJERA

Antroje šio vakaro programos dalyje buvo XVIII-jo amž. pradžioje sukurto italų G.B. Pergolesi operos spektaklis. Visą spektaklį, du veiksmus, išpildė trys scenos menininkai: Dalia Kučėnienė (Serpentina), Vytautas Nakas (Uberto) ir nebily Juo-

LTA Sambūrio pirmininkas K. Kasakaitis Atidaro Sibiro tremtiniams pagerbtį vakarą. P. Maletos nuotrauka

"Mažųjų brolių baladės" vaidintojai: Ramutė Plioplytė, Birutė Lieponytė ir Rimas Černius, visi trys Ped. Lituanistikos Instituto studentai. P. Maletos nuotrauka

SIBIRO TREMTINĖS UŽRAŠAI...

Stefanija Rūkienė, VERGIJOS KRYŽKELIUOSE. Viršelio aplankas Algio Muliolio. Iliustracijos tekste Vidos Stankuvienės. Knyga 444 puslapių, kaina 5 dol.

Stefanija Rūkienė šiuos savo užrašus skiria Sibire žuvusiems ir mirusiems lietuviams. Tai antkapis jų nežinomiems ar jau baigiantiems nykti kapams...

"Tai tikrai brangus antkapis, pastatytas tautos kankiniams vienos kankinės, kuriai likimas leidė išlikti gyvai, kad liūdyti visam laisvajam pasauliui apie baisiąją XX amžiaus vergijos imperiją ir pavergtųjų dalį. Ta knyga buvo jau seniai laukiama. Nors autorė savo pergyvenimus yra dalimis aprašiusi viename ir kitame Amerikos lietuvių laikraštyje, tačiau jokios paskiros dalys negali atstoti visos knygoje atvaizduotos pilnumo" — rašo Naujienos.

DIRVA
6907 Superior Ave.
Cleveland, Ohio 44103

Siunčiu dol. pinigais/čekiu, už kuriuos prašau atsiųsti:
..... egz. Stefanijos Rūkienės "Vergijos kryžkeliuose" (paprastais viršeliais su aplanku), kaina 5 dol.

Mano adresas: (pavardė ir vardas)

..... (namo numeris ir gatvė)

..... (miestas ir valstybė, zip Nr.)

LTA Sambūrio pirm. K. Kasakaitis teikia tūkstantį dolerių Ped. Lituanistikos Instituto direktoriui D. Veličkai. P. Maletos nuotrauka

Balsavimo komedija Lietuvoje

Kovo 16 dieną, drauge su visais kitais Maskvos valdomais kraštais, Lietuvos žmonės turėjo balsuoti už komunistų partijos kanceliarijose numatytus kandidatus į vietines tarybas -- sovietus.

Dabartinė Lietuvai Maskvos pripažintoji teritorija yra padalinta rajonais, kurie mažesni už buvusius apskrčius: vietoj buvusių 26 apskrčių -- 44 rajonai, kurie savo keliu padalinti apylinkėmis. Šių yra 656. Jų dydis -- maždaug pusė buvusio valsčiaus. Seniūnijų nebėra. Jas atstoja kolchozai-sovchozai, kurių apylinkė yra po 2-3. Šalia apylinkių rajonuose yra mažų miestelių (vadinamų miesto tipo gyvenvietėmis). Tokių yra iš viso 22. Toliau -- yra 83 rajoninio pavaldumo miestai (I eilės). Tiksliau tai 5 didieji miestai ir 4 kurtai: Palanga, Nėringa (Nėrija), Druskininkai, Birštonas. Šie miestai nepriklauso rajonams ir turi savo atskiras tarybas. Vilnius, be to, dar padalytas į 4 rajonus, o Kaunas į tris, todėl Vilnių 5 tarybos, o Kaune 4. Iš viso tų tarybų susidaro 821, o deputatų jose -- 29,558. Kiek

deputatų, tiek ir rinkiminių apygardų, tiksliau apygardėlių ar apylinkių nes vidutiniškai vienai tokiai "apygardai" tenka vos apie 70 balsuotojų (todėl lengva sukontroliuoti, kad visi ar beveik visi balsuotų).

Kiekvienas gyventojas jei yra bent 18 ar daugiau metų amžiaus, turi teisę balsuoti, -- teisę, kuri praktikoje yra paversta sunkiai išvengiama prievole. Visi balsuotojai turi balsuoti už 2 asmenis: už vieną į apylinkę ar savo miestelį, kitą į rajoną. Vilnių ir Kaune -- į miesto dalies ir viso miesto tarybas. Tik Klaipėdoj, Šiauliuose, Panevėžy ir kurortuose balsuojama už vieną. Pasirinkimo nėra: koks kandidatas kieno apylinkėj yra balsavimo kortelėn įrašytas, tai tik už tą ir galima balsuoti. Arba galima kaip nors perbraukti kandidato pavardę ir tuo parodyti, kad balsuojai prieš. Tik 2234 priešingi balsai buvę paduoti praėjusią kovo 16 dieną visoje Lietuvoje. Kadangi tai galėjo daugiausiai būti toki balsuotojai, kurie turėjo balsuoti už dkanidatus, tai yra pagrindo manyti, kad tokių nemandagių balsuotojų buvo apie 11 šimtų iš beveik dviejų milijonų. Žinoma, jeigu tie duomenys nėra pateikti "iš akies", fak-

tškai paduotųjų balsų gal nei netikrinus...

Vienintelė reikšminga informacija iš pranešimo apie tą balsavimą yra balsuotojų sąrašuose įrašytųjų skaičius: 1,996, 794. Tai reiškia, kad šiuo metu Lietuvoje yra toks skaičius sprendžiamąjį balsą pripažintų gyventojų. Iš jų komunistų partijoj -- tik kas dvidešimtas, apie 5 nuosimčiai. Milijonas ir 23 tūkstančiai balsuojančių gyvena kaimuose, 972 tūkstančiai miestuose ir miesteliuose. Iš jų 418 tūkstančių Vilnių ir Kaune, 202 tūkstančiai Klaipėdoj, Šiauliuose, Panevėžy ir kurortuose, 352 tūkstančiai rajoniniuose miestuose ir miesteliuose.

Žemės paskirstymas Lietuvoje

Maskvos Lietuvai apibrėžtas žemės plotas dabar yra 65,300 kvadratinų kilometrų arba 6 milijonai 530 tūkstančių hektarų.

Maždaug 28.4% to ploto (1966 metų lapkričio 1 d. duomenimis, kurie ir dabar tebėra beveik nepasikeitę), būtent, 1 milijonas ir 861 tūkstantis hektarų yra miestai, keliai, valstybiniai miškai ir kiti valstybės priklausomybės laikomi plotai. Likusieji 4 milijonai ir 669 tūkstančiai hektarų yra paskirti žemės ūkiui. Šis plotas yra padalytas kolchozams, sovchozams ir "sklypininkams", tai yra, žemės ūkio ir iš dalies pramonės darbininkų bei tarnautojų šeimoms.

Kolchozams tos žemės yra paversta 2 milijonai 922 tūkstančiai ha, arba beveik 63% visos žemės ūkiui naudojamos žemės. Sovchozai tos žemės valdo 1 milijoną ir 466 tūkstančius ha, arba per 31%. Asmeniniam naudojimui yra išskirstyta 281 tūkstantis ha. Taigi vadinamajam socialistiniame ūkiui atiduota 94% žemės, o "privatininkams" tik 6%.

Bet ir šiame plote nemaža dalis yra ūkiui netikusios ar dėl kitų priežasčių nenaudojamos žemės (keliai, pastatai, kiemai, gatvės, aikštės...). Kolchozuose gamybai nenaudojamos žemės 27%, sovchozuose 26, bet sklypeliuose -- tik 3%. Tad naudingų (ariamos žemės su pievomis, ganyklomis ir sodais) lieka: kolchozuose 2 mil. 131 tūkst. ha, sovchozuose 1 mil. 211 tūkst. ha, o sklypeliuose -- 272 tūkstančiai ha. Naudmenų santykis tarp kolchozų-sovchozų ir sklypelių -- 92.2 ir 7.8%.

Reikšmingiausias yra ariamos žemės pasiskirstymas. Iš viso ariamos žemės skaičiuojama 2 mil. 505 tūkst. ha, tai yra kone 500

Iš pranešimo apie tuos balsavimus išeitų, kad tik šeši tūkstančiai iš beveik dviejų milijonų (3 iš 10,000) neatėjo balsuoti. Toks nebalsuojančių nuosimtis esti skelbiamas visuose sovietiniuose balsavimuose ištisus dešimtmečius. Kur nors kitur tai būtų fiziškai neįmanoma: visada atsiranda daugiau ligos ar kokios kitos rimtos priežasties sukludytų. Todėl ir sovietinių komisijų pranešimai, kad balsavo 99.7 ar net 99.9% nesukelia pasitikėjimo. Bet, jeigu pastarasis pranešimas apie balsavimą Lietuvoje bent proporcingai laikėsi faktinių skaičių, tai tas rodytų, kad ir neatėjusių balsuoti, ir balsavusių "prieš" miestuose buvo keleriopai daugiau, negu kaimuose. (ELTA)

tūkst. ha mažiau, kaip 1939 -- 1940 metais. Kolchozuose ariamos žemės 1 mil. 551 tūkst. ha, sovchozuose 732 tūkstančiai, o sklypeliuose -- 222 tūkstančiai. Nuosimčiai -- kolchozai-sovchozai turi 91.14% ariamos žemės, o sklypininkai -- 8.86%. O apytikriai, bet vaizdingiau, tai galima skaičiuoti, kad šalia maždaug kiekvienų 10 ha, dvaro dirvų yra beveik 1 ha kumetyno daržų...

Kolchozų Lietuvoje dabar 1519, o sovchozų -- 310. Jie nevienodi, bet apskaičiavus vidurkį, jie štai koki atrodą:

Kolchozas -- 1404 ha naudmenų, iš jų 1022 ariamos žemės. Sovchozas atitinkamai turi 2777 ir 1894 ha. Kolchozas apima vidutiniškai 171 kiemą, o dirba jame (neskaitant administracijos) 215 žmonių. Įsidėmėtina, kad tik iš maždaug ketvirtadalio kiemų kolchoze dirba po du žmones, o iš visų kitų tik po vieną. Tokia pati dirbančiųjų proporcija buvo ir 1960 metais, ir 1955-tais. Bet nuo 1955 metų (per 11 metų) kolchozininkų kiemų sumažėjo visu šimtu tūkstančių: buvo 360,200, o liko tik 260,200. Ir dirbančių kolchozuose iš beveik 450 tūkstančių liko tik 326 tūkstančiai. Į sovchozus pateko apie 83 tūkstančius (nes sovchozų vietoj 87 dabar 310, prisidėjo 223, kai kolchozų per tą patį laiką sumažėjo 265-kiais). Apie 41 tūkstantį, matyt, pabėgo į miestus, o iš ten gal ir visokias tolimas "komunizmo statybas"...

Vienam kolchozininkų kiemui tenka dirbti prižiūrėti apie 8 ha kolchozinės žemės, iš to 6 ha dirvų.

Sovchoze vidutiniškai dirba 327 darbininkai ir 29 administracijos pareigūnai. Žemės dirbti darbininkui sovchoze tenka vidutiniškai maždaug tiek pat, kiek kolchozininkų kiemui.

(ELTA)

GREETINGS and BEST WISHES

JOHNNY'S AUTOMATIC TRANSMISSION

FINANCING, FULL GUARANTEE
CUSTOMER TOWING

626 East 152nd St.

851-7333

GREETINGS and BEST WISHES
To All the Lithuanian People

VIKING CAULKING GUN CO.

4518 Lakeside Ave.

UT 1-0216

GREETINGS and BEST WISHES

MULLEE BODY, INC.

E-Z TERMS — INSURANCE WORK

REPAIRING — PAINTING
COLOR MATCHING

JIM MULLEE owner

621 E. 152 St.

761-0880

GREETINGS and BEST WISHES

GOTHAM STAPLE CO.

3335 East 93rd Street

341-7144

GREETINGS and BEST WISHES
To Our Friends and Patrons

OMER W. SCHROEDER

GENERAL INSURANCE OF ALL TYPES

815 SUPERIOR AVE., CLEVELAND 14, Ohio

Call PR 1-6000

GREETINGS and BEST WISHES

GARDNER CARTAGE Co., Inc.

MOVERS AND ERECTORS

OF HEAVY MACHINERY, BOILERS, SAFES
GENERAL TRUCKING

2662 East 69th STREET

UT 1-3800

Geriausį sveikinimą ir linkėjimą
visiems lietuviams

MILES AVE. CUT STONE CO.

BUILDING STONE — FIRE PLACES
DOORWAYS — STEPS, ETC.

15310 Miles Ave.

SK 1-5676

GREETINGS and BEST WISHES
To Our Friends and Patrons

TRIANGLE STAMPING COMPANY

5101 CARNEGIE AVE.

HE 1-0282

GREETINGS and BEST WISHES
To All the Lithuanian People

THE AETNA LUMBER CO.

3674 East 93rd St.

MI 1-1185

GREETINGS and BEST WISHES

THE KOEHLER RUBBER and SUPPLY COMPANY

MECHANICAL RUBBER GOODS
COMPRESSORS, LUBRICATING EQUIPMENT

4555 Willow Parkway

441-4200

GREETINGS and BEST WISHES

PARSONS and PARSONS CO.

COLLARS AND CUTS SINCE 1879

413-15 Huron Rd.

CH 1-7723

GREETINGS and BEST WISHES

To Our Friends and Patrons

JOHN L. MOLNER INDUSTRIES INC.

15250 Mc CRACKEN Rd. 581-3600

GREETINGS and BEST WISHES

Fairport Bakery Inc.

DIETITIC KUCHENS, CAKES and COOKIES
2096 SOUTH TAYLOR Rd. Tel. 321-9874

GREETINGS and BEST WISHES

ALLIED ELECTRIC SEWER
CLEANING COMPANY

ROTO-ROOTER SEWER AND DRAIN SERVICE

West Side
12910 Detroit Ave
AC 6-4500

East Side
12824 Superior Ave
MU 1-7722

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Licenzijuota lietuvių įmonė, registruota
U. S. Department of Justice

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

MARQUETTE GIFT PARCELS SERVICE

2608 W. 69th St., Chicago, Ill. 60629. — Tel. WA 5-2787
2501 W. 69th St., Chicago, Ill. 60629. — Tel. WA 5-2737
3333 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608. — Tel. 254-3320

DIDELIS PASIRINKIMAS medžiagų ir visų kitų Lietuvoje
pageidaujamų prekių labai prieinamomis, žemesnėmis negu
kitur kainomis.

KREIPKITE į mūsų vienintelę Chicagoje lietuvių įstaigą,
turinčią teisę SAVO VARDU siųsti siuntinius tiesiai iš
Chicago į Lietuvą.

Vėėjėjai: E. ir V. ŽUKAUSKAI

• **The Cleveland Press** kovo 19 dieną rašė, — J. K. Valiūnas nesitiki, kad pasaulis dabartinėse aplinkybėse šokty, viską pametęs, padėti Lietuvai, bet jis nori bent šiek tiek moralinės paramos, todėl ir atvyko į Clevelandą pasimatyti su lietuviais ir pakalbėti per radiją. "Mes norėtumėm, kad Clevelando žmonės sužinotų apie mūsų reikalą", pasakęs Vliko pirmininkas to laikraščio atstovui, kuris ir savo keliu pabėrė skaitytojams keletą informacijų, suspėtų išgirsti iš Vliko pirmininko trumpo pokalbio metu. (E)

• **LB Clevelando I-os Apylinkės metinis visuotinis susirinkimas** įvyks balandžio 13 d., 12 v. (sekmadienį, po liet. pamaldų) Lietuvių salėje (apatinėje).

Darbotvarkė: valdybos veiklos, pinigines atskaitomybės ir kontrolės komisijos pranešimai. Naujos valdybos ir kontrolės komisijos rinkimai.

Lietuvių Namų statybos šerų įsigijimo klausimas, paklausimai, pasiūlymai bei ateities darbai.

Valdyba kviečia gausiai dalyvauti.

HTS. KIRPYKLA

1812 Coventry Rd., Cleveland Hts. arti Mayfield Rd. Vincas Gelgotas savininkas. Kirpykla atdara nuo 8 val. ryto iki 6 vak. Pirmadieniais uždaryta.

KREPŠINIO IR TINKLINIO PIRMENYBĖS CLEVELANDE

Balandžio 12-13 d. Clevelande įvyks S. Amerikos Lietuvių Krepšinio ir Tinklinio Pirmenybės. Šiose žaidynėse numato dalyvauti apie 15 sporto klubų, apimančių virš 50 paskirų komandų suaugusių ir prieauglio klasėse. Virš 300 sportuojančio lietuviško jaunimo suplauks į Clevelandą iš įvairių JAV-bių ir Kanados lietuviškų kolonijų.

Šias pirmenybes vykdo Clevelando LSK žaibas per specialiai sudarytą organizacinę komitetą.

Suprantama, kad tokios didžiulės apimties varžybų pravedimas reikalauja nemažų finansinių išlaidų, kurių LSK žaibas negalėtų pakelti be Clevelando lietuviškosios visuomenės paramos.

Tad visi maloniai kviečiami atsilankyti į varžybas ir neatsisakyti paskirti finansinę paramą-auką dovanoms ar žaidynių išlaidoms.

Auką galima pasiųsti organizacinio komiteto išdėstytai Algii Penkaskui, 18301 LaSalle Ave., Cleveland, Ohio 44119, arba galima įteikti bet kuriam organizacinio komiteto nariui. Čekis rašomas: Lithuanian Athletic Club.

• **SLA 14 kuopos** nariams pranešama, kad kuopos narių susirinkimas dėl Velykų švenčių, nukeltas į sekantį sekmadienį, balandžio 13 d. Susirinkimas įvyks įprastinėje vietoje, Lietuvių Salės apatinėje salėje. Pradžią 12 val., tuoj po pamaldų. Kuopos valdyba prašo narius susirinkime būtinai dalyvauti, užsimokėti apdraudų užvilktus mokesčius ir tvarkingai atlikti kitas nario pareigas.

• **Velykų šokiai** įvyks balandžio 6 d., 7:30 vakare, Čiurlionio Ansamblio Namuose. Visi studentai ir jų draugai kviečiami pasilinksinti ir pašokti. Bus vaišės ir orkestras. Ruošia Clevelando Lietuvių Studentų Sąjunga.

• **Parduodamas gautas iš Lietuvos pasiūtas labai gražus (dangiškos spalvos) tautinis kostiumas.**

Dėl kainos ir apžiūrėjimo teirautis telef.: EX 1-6125 arba UT 1-2866. (24-27)

• **Prieš atnaujindami savo namų ar automobilių draudimus, palyginkite savo mokesčių paskambindami V. Giedraičiui tel. 944-6835.**

• **Apdraudus reikalais geriausius patarnavimus gausite kreipdamiesi į Z. Obelenį tel. 531-2211.**

REIKALINGAS DIRBTUVEI

darbininkas, nuo 7 ryto iki 3:30 p. p. švarus nuolatinis darbas. Privažiavimas CTS Rapid. Kreiptis **APEX PAPER BOX CO.** 2716 E. 79 Street

SV RBUS SOCIAL SECUR TY PRANEŠIMAS

Iki 1969 m. balandžio 15, daugelis senyvo amžiaus asmenų privalo pateikti raportą apie savo 1968 metų pajamas. Tie asmenys yra, kurie gauna jau social security atlyginimus ir turėjo pajamų virš \$1680, gavo ištaisą metą bent kokius social security čekius.

Tą pareiškimą reikia įteikti Social Security administracijai (SSA). Šis raportas yra greta uždario raportu teikiamo Internal Revenue įstaigai.

Tokio pareiškimo nereikalaujama iš asmenų, kurie buvo 72 metų amžiaus visą pereinamąjį metą. Tie, kurie privalo tokį pareiškimą pateikti, gali gauti pabaudą už nepateikimą laiku.

Daugelis, kurie turi metinių pajamų virš \$1680 dar gali gauti ir social security čekius.

Kuriuos senesnio amžiaus, gaunančius social security čekius liečia šis pranešimas, pasistenkite surasti savo kaimynystėje vietinį Social Security skyrių, nusineškite įrodymus jūsų gaunamų social security ir pašalinių uždarbių sumas, ten jums pagelbės paruošti tą reikalingą metinį raportą.

SEASON'S GREETINGS

SMITH'S Restaurant – Cocktail Lounge

Dining out is pure pleasure at Smith's, where fine food is served at realistic prices!

Private parties and wedding receptions are a specialty.

LAKE SHORE BLVD. AT E. 222 ST.
RE 2-9900

GREETINGS and BEST WISHES
To All the Lithuanian People

HILDEBRANDT PROVISION CO.

3619 WALTON

ME 1-3700

GREETINGS and BEST WISHES

FRANKFORT AUTO REPAIR

EXPERT MECHANICAL REPAIRS

BODY WORK CUSTOM PAINTING

740 Frankfort

CH 1-0161

THE UDYLLITE CORP.

NEEDS EXPERIENCED

MACHINE ASSEMBLERS ELECTRICAL ASSEMBLERS

Must read blueprints. Own tools.

Full range of fringe benefits.

APPLY

Manufacturing Plant

21441 HOOVER RD., WARREN, MICH.

Between 8-9 Mile, off Toepfer

313 — 539-3400

An Equal Opportunity Employer

(25-30)

AVALON GULF SERVICE

Former location "VIC'S GULF SERVICE"

Across from St. George's CHURCH, Superior Ave.

NOW at EUCLID NEAR GREEN RD.

18127 Euclid Ave. 531-9767

Sveikiname savo klientus su Velykomis

TALIS STUDIO

VESTUVIŲ PORTRETAI IR MOKSLĄ BAIGUSIŲ FOTOGRAFAVIMAS

Studija naujoje vietoje:

15606 St. Clair Ave. Cleveland, Ohio 44110

Telefonas 692-1515

GERESNIAM JŪSŲ PATARNAVIMUI.

GREETINGS and BEST WISHES

SETTLER'S

THE BEST IN HUNGARIAN CUISINE

FEATURING GYPSY DINNER MUSIC

MONDAY THROUGH SATURDAY

OPEN 6 DAYS A WEEK FROM 11 A.M.
TO 2:30 A.M.

12906 Buckeye Road

WA 1-4261

PLANINGAS TAUPYMAS

4^{3/4}%

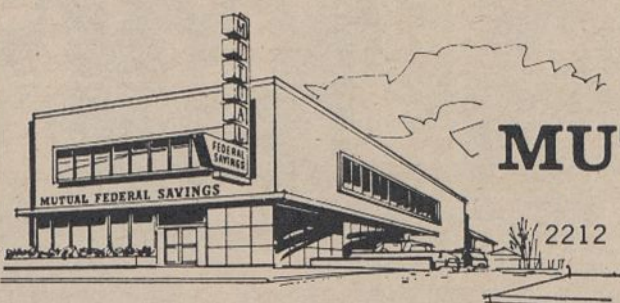
Metinis dividendas mokamas už indėlius taupymo knygutėse.

5%

Mokamas už vieno metų taupymo laktus nuo išdavimo datos. (\$5,000.00 ar daugiau, įdedant po \$500.00)

5^{1/4}%

Mokamas už vieno metų taupymo laktus nuo išdavimo datos. (\$10,000.00 ar daugiau, įdedant po \$1,000.00)

MUTUAL Federal SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

2212 WEST CERMAK ROAD ■ CHICAGO ■ VI 7-7747

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4; Thursday 9 to 8; Saturday 9 to 1; Wednesday closed.

PARKING LOT — ADJOINING OUR OFFICE BUILDING

Naturally SUPERIOR SAVINGS

Main Office: SINCE 1909
798 EAST 185th STREET
6712 SUPERIOR AVENUE
13515 EUCLID AVENUE

HOME and
REMODELING
LOANS

INSURED SAVINGS

DELLA E. JAKUBS & SON LAIDOJIMO ĮSTAIGA

Vésinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue
361-1763

936 East 185th Street
531-7770

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

• "Vergijos Kryžkelio-
se", Stefanijs Rūkienės
atsiminimų I dalis, kietais
viršeliais jau išparduota ir
liko tik kartoniniuose vir-
šeliuose — kaina 5 dol.

• Vlikas ir Lietuvos Lais-
vės Komitetas, turėdami
galvoje viešai ir neviešai
pasireiškiančius nusistaty-
mų nevienodumus Lietuvos
laisvės ir laisvinimo klau-
simais, taip pat ir bendravimo
su Lietuva principiniais
ir taktiniais klausimais, su-
tarė bendrai organizuoti
tais klausimais simpoziumą.
Tema: Dabartinė Lietu-
vos laisvės ir laisvinimo
konceptija ir bendravimo su
Lietuva principiniai ir tak-
tiniai klausimai.

Laikas: balandžio 26 d.,
10-20 val. ir balandžio 27 d.,
10-14 val.

Vieta: 29 West 57th St.,
9th Floor, New York City
(ACEN patalpose).

Tvarka: Simpoziumas
vyks dviem pamainom. Pirmoji
svarstys dabartinę
Lietuvos laisvės ir laisvini-
mo koncepciją, antroji —
bendravimo su Lietuva
klausimus.

IS ROCHESTERIO LIETUVIŲ VEIKLOS

L. Fondo Rochesterio ta-
rybos kovo 1 d. vakariene
ir Pauliaus Jurkaus dailės
darbų paroda praėjo dideliu
pasisekimu, turint galvoje
mažą lietuvių koloniją. L.
Fondon įstojo naujų narių,
senesnieji dalininkai pakėlė
savo įnašus ir tapo šimti-
ninkais. Įnašai, aukos ir va-
karienes pelnas sudaro virš
1300 dolerių.

Fondo reikalais praneši-
mą padarė Br. Krokys, gi
vakarienes programą gyvai
ir linksmai pravedė Vyt.
Žmuidzinas.

Vakarienes pradžioje pa-
gerbtai mirę fondo nariai,
kalbėjo dr. A. Klimas, P.
Jurkus ir kiti. Malda sukal-

bėjo kleb. Pr. Valiukevičius.
Kalbose pabrėžtas L. F.
svarbumas ir reikalingu-
mas Vakarienes dalyviai
tam džiaugsmingai pritarė
ir vienbalsiai nutarė tokius
parengimus ruošti kasmet,
kad kvota būtų ir išpildyta.

Pauliaus Jurkaus dailės
paroda atidaryta kovo 1 d.
vakare dr. A. Klimo kalba
ir tęsėsi visą sekantį sek-
madienį.

P. Jurkus ne tik gabus ra-
šytojas, bet ir tapytojas.
Paveikslai patrauklūs tėvy-
nės primenančiais vaizdais,
todėl ir susidomėjimas pa-
roda didelis. Pusę atvežtų
paveikslų įsigijo meno my-
lėtojai. Tokio pasisekimo
čia anksčiau nebūta. P. Jur-
kus grįžo namo, kaip nusi-
pelnęs laureatas.

R. Liormonas

CHICAGO

• Premjera "DANOS",
komp. J. Gaidelio operos,
įvyks š. m. balandžio 12 d.,
Chicagoje, Marijos Aukšt.
Mokyklos salėje. Kiti spek-
takliai — bal. 13 ir 19 d.d.
Lăbretas — S. Santvaro.
Dirigentas — A. Kučiūnas.
Solistai: D. Stankaitytė, R.
Mastienė, S. Baras, A. Bra-
zis ir J. Vaznelis. Režis. —
P. Maželis. Dail. — A. Ku-
rauskas.

Bilietai gaunami "Margi-
niuose", 2511 W. 69th St.,
Chicago. Telef. PR 8-4585.
Užsakant paštu — siųsti
čekį: Lithuanian Opera of
Chicago, 6441 So. Kedvale
Ave., Chicago, Ill. 60629.

Bilietų kainos: Partery-
je: 8, 6,50 ir 5 dol. Balko-
ne: 7, 5 ir 3 dol. Premjerai
— visi bilietai 1 dol. bran-
gesni.

Chicagos Lietuvių Opera

NAUJA VALDYBA

LB Gage Parko apylin-
kės išrinktoji valdyba pasi-
skirstė pareigomis taip:

NEW JERSEY LIETUVIŲ TARYBA

Yra nutarus sušaukti visuotiną susirinkimą, kuris
įvyks 1969 m., gegužės mėn. 18 d., 3 val. po pietų, Lietu-
vių Laisvės salėje, 269 Second Street, Elizabeth, New
Jersey.

Visos New Jersey lietuvių organizacijos maloniai
prašomos atsiųsti po 3 atstovus į suvažiavimą.

Darbotvarkėje:

Valdybos ir Kontrolės komisijos pranešimai
Diskusijos dėl pranešimų
Valdybos ir Kontrolės komisijos rinkimas
Kiti reikalai ir sumanymai.

Visi maloniai kviečiami dalyvauti.

N. J. L. T-bos Valdyba

Brangiai mamytei Lietuvoje mirus,
**ANTANINĄ PETRAITIENĘ,
SALOMĖJĄ JURGUTAVIČIENĘ**

bei jų šeimas, nuoširdžiai užjaučiame ir kartu
liūdime

A. ir V. Andrašūnai
Vl. ir A. Petukauskai

Mylimai Mamytei Lietuvoje mirus,
ANASTAZIJĄ JUODVALKIENĘ

ir anūkus TAURIŲ ir GEDIMINĄ nuoširdžiai už-
jaučiame.

K. ir St. Lazdiniai
M. ir St. Slabokai

Dirvos novelės konkurso komisija su mecenatu Simu Kašeliu, kovo 22 d. posėdyje paskiriant pre-
mijas. Sėdi iš kairės: komisijos sekretorė Zita Burnelkytė, mecenatas Simas Kašelis ir komisijos
pirmininkė Eglė Juodvalkytė. Stovi komisijos nariai: Aleksandras Dundulis, Juozas Masilionis ir Čes-
lovas Grincevičius.

Stasys Gečas — pirminin-
kas, kun. J. Vaišnys — I
vicepirmininkas, Jonas Ber-
tašius — II vicepirminin-
kas, Eugenija Breimerienė
— sekretorius ir Pranas Ne-
nius — finansų tvarkyto-
jas. Valdybos adresas: Sta-
sys Gečas, 7252 So. Rock-
well St., Chicago, Illinois,
telef. PR 8-8034.

Valdyba aptarė ir priėmė
platų šių metų kultūrinės
veiklos planą. Kultūrinė
veikla yra pagrindinis apy-
linkės veiklos uždavinys,
kuris jau buvo paminėtas.
Nutarta atgaivinti ir tęsti
kultūrinės popietės su pa-
skaitomis ir menine dalimi.

Apylinkės valdyba daug
dėmesio skiria jaunimo
klausimams svarstyti.

Pirmoji kultūrinė popie-
tė įvyks š. m. balandžio 26
d., šeštadienį, Jaunimo Cen-
tre. Paskaitą skaityti pa-
kvies tas prof. Mečys Mac-
kevičius, paskutinės Lietu-
vos vyriausybės teisingumo
ministras.

Meninę dalį išpildys jau-
nosios scenos menininkės Ž.
Numgaudaitė ir Buiydaite
su daina ir gitaromis. (sg)

NEW YORK

AUKSINĖ SUKAKTIS

New Yorko Operetės Choras
balandžio 19 d. mini sa-
vo įkūrimo 50 metų sukak-
tį. Nedažnai tokios sukak-
tys mūsų kultūriniame gy-
venime pasitaiko. Dėka cho-
ro narių pasišventimo lietu-
viškai dainai, ta sukaktis
bus garbingai paminėta.

Operetės Choras įsisteigė
1919 m. sausio 7 d. Jis per-
sitvarkė iš 1904 m. susiku-
rusios Simono Daukanto
Draugystės, kuri 1909 m.
buvo pasivadinusį Scenos
Mylėtojų Draugija.

Per eilę metų choras rei-
škėsi kultūriniame darbe sta-
tydamas operetes ir kito-
kius scenos veikalus. 1934-
1936 metais choro veikla
buvo pritilusi, bet ja pa-
vyko atgaivinti. Užėjus An-
tram Pasauliniam karui,

choro veikla vėl buvo susto-
jusi penkeriems metams.

1949-1950 metais choro
veikimas suaktyvėjo, kai iš
Lietuvos naujai atvykusios
lietuvių tremtinių bangos
įsijungė į choro eiles.

Per visą savo gyvavimo
laiką savo repertuare cho-
ras turėjo daugiau kaip 450
liaudies dainų bei indivi-
dualinių kompozitorių kūri-
nių. Jis yra pastatęs dau-
giau kaip 100 scenos veika-
lų ir 34 operetes. Buvo su-
vaidintos visos Miko Pe-
rausko ir Stasio Šimkaus
operetės.

Operetės Chore yra vai-
dingi ir dainavę žymūs lie-
tuviai solistai ir artistai:
A. Sodeika, J. Būtenas, M.
Strumskienė, Jokūbaitienė,
V. Žukauskas, baletmeisteris
A. Modziliauskas, P.
Bukšnaitis ir daugelis kitų.

Choras aktyviai dalyva-
vo Pirmoje ir Antroje Dai-
nų šventėje Chicagoje ir
New Yorko Pasaulinėje Pa-
radoje.

Choro dirigentais yra bu-
vę: K. Strumskis, V. Tom-
kutė-Pranskus, Vaitaitis,
Eringis, J. Dirginčius, E.
Hermanienė, V. K. Banai-
tis, M. Liuberskis, A. Kut-
kus, J. Stankūnas, V. Stro-
lia. Dabar, nuo 1957 m. cho-
rui diriguoja Mykolas Ci-
bas. (k)

Aukos Dirvai

Prenumeratą pratęsdami
ir kitokiom progom Dirvai
aukas atsiuntė:

A. Sajauskas, Baltimore .. 5,00
E. Lazaitis, Baltimore 5,00
S. Rutkauskas, Baltimore 5,00
J. Austra, Baltimore 10,00
B. Karper, Baltimore 20,00
J. Raškauskas, Baltimore 2,00
V. Zautra, Lawrence 1,00
A. Matuzas, Chicago 1,00
J. Gumbelevičius, St. Louis 2,00
P. Jozaitis, Boston 2,00
A. Miselis, Chicago 2,00
K. Bertulis, Chicago 2,00
K. Kazlauskas, Cornwells 2,00
O. Dailidienė, Syracuse .. 10,00
A. Aleksis, Waterbury 2,00
A. Matioška, Dorchester ... 2,00

New Yorko Operetės Choras su vad. muz. Mykolu Cibu, komp. Aleksu Mrozinsku, Balandžio 19 d.
choras mini 50 metų sukaktį.

pramonės įmonėms dosniai
talkininkauja cheminės trą-
šos. Daugelyje upokšnių bu-
vo išnuodyti upėtakiai, iš-
nyko vėžiai.

Dėl šešupės tai kiek vė-
liau, jau šiemet, konkrečiai
buvo kaltinamas Marijam-
polės cukraus fabrikas
(TIESOJ, 28 ir 31 nr.). Da-
bar TIESA (kovo 21) pra-
neša, kad Gamtos apsaugos
komitetas iškėlė tam fabri-
kui civilinę bylą valstybi-
niame arbitraže, ir ten ko-
mitetui iš fabriko buvo pri-
teista 32,088 rubliai už
nuostolius... Tas fabrikas
jau ne pirmą kartą taip
baudžiamas, bet negelbsti.
Komitetas gi "liaudies" ir
fabrikas taip pat "liaudies".
32 tūkstančiai rublių per-
kelta iš vienos liaudies ki-
šenės į kitą, bet, anot ra-
šytojo, upė vistiek nužudy-
ta, žuvis išnuodytos... (E)

HELP WANTED MALE

1ST CLASS SKILLED
TOOL AND DIE MAKERS
ENGINE LATHE OPERATOR.
MILLING MACHINE OPERATOR.
MOULD MAKERS, NUMERICAL
CONTROL MACHINE OPERATORS.
Must have job shop experience be-
able to set up work from Blue Prints
& Close Tolerance.
Good wages, fringe benefits.
ORT TOOL & DIE CORP.
6555 S. Dixie Highway, Erie, Mich
313 — 242-9553 (26-32)

EXPERIENCED
TURRET LATHE OPERATORS
Needed for fast growing middle sized
company. Top rates. All fringes. Stea-
dy non-seasonal employment.
Contact Personnel Manager
PLYES INDUSTRIES INC.
28990 Wixom Rd., Wixom, Mich.
An Equal Opportunity Employer (26-28)

FEMALE

WANTED
EXPERIENCED
SEWING MACHINE OPERATORS
Preferred, will train.
Steady work for qualified help.
CHALFANT SEWING FABRICATORS
11525 Madison
Cleveland, Ohio (22-31)

OPPORTUNITIES FOR
REGISTERED NURSES
Full and part time, all areas. After-
noon and night shifts. Excellent
starting salary and shifts premium.
ALSO

RN SUPERVISOR
Top starting salary for R.N. with
supervisory experience for night shift,
11 p.m. to 7:30 a.m. Progressive
supervisory experience for night shift,
program including Life, A. D. & D.
and disability Insurance, Blue Cross,
retirement, sick leave, paid holidays
and vacations. Apply Personnel Dept.
Saginaw Osteopathic Hospital, 515
N. Michigan, Saginaw, Mich. (20-29)

SEWERS

Ladies dresses and sportswear.
Excellent working conditions
Excellent placement rates

HEMMERS
SEWERS
SPECIAL MACHINES
Marian Sue
1239 W. 9th St. 771-3633
Cleveland, Ohio (25-31)

GREETINGS and BEST WISHES

M. O. MATTLIN

GENUINE
CONSOLE SPINETS

EASY TERMS

Established 60 yrs.

2045 EUCLID AVENUE

PR 1-7633

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ